

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Jitky Zavřelové a soudců Petra Mikeše a Milana Podhrázkého v právní věci žalobce: **Y. L.**, zastoupen opatrovnici Mgr. Lenkou Kotulkovou, advokátkou se sídlem Kopečná 241/20, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 3. 2021, čj. OAM-312/ZA-ZA11-HA13-2016, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 5. 2021, čj. 62 Az 11/2021-28,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 5. 2021, čj. 62 Az 11/2021-28, **se ruší.**
- II. Řízení o žalobě **se zastavuje.**
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti.
- IV. Ustanovené opatrovnici žalobce Mgr. Lence Kotulkové, advokátce, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši **3 400 Kč**, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím zastavil řízení o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany podle § 25 písm. j) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu,

neboť nebylo známo místo pobytu žalobce a zároveň shledal, že na základě dosud zjištěného stavu věci nebylo možné o žádosti žalobce rozhodnout. Shromážděné podklady totiž neumožňovaly zjištění stavu věci, o němž nebyly důvodné pochybnosti, a bylo nutné žalobce znovu vyslechnout. Žalovaný takto rozhodl poté, co Nejvyšší správní soud rozsudkem ze 4. 9. 2019, čj. 9 Azs 125/2019-61, zrušil původní rozhodnutí žalovaného ve věci žalobce a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[2] Krajský soud v Ostravě v záhlaví označeným rozsudkem zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. Připomenul, že pro zastavení řízení podle § 25 písm. j) zákona o azylu je nutné naplnění dvou podmínek. První z nich je podmínka neznámého pobytu cizince a druhou z nich je podmínka, podle níž o žádosti cizince nelze rozhodnout na základě dosud zjištěného stavu věci. S žalovaným nesouhlasil v tom, že byla naplněna druhá z těchto podmínek. Žalovaný byl totiž rozsudkem čj. 9 Azs 125/2019-61 zavázán k tomu, aby v řízení již zjištěné skutečnosti z již shromážděných podkladů nově posoudil optikou uvedeného rozsudku. K tomuto posouzení nebylo potřeba provádět žádné dokazování, zjišťovat nové informace ani uskutečnit pohovor s žalobcem. Žalovaný nezbytnost takových úkonů ani řádně a srozumitelně neodůvodnil. Neřídil se tak závazným právním názorem vysloveným v předchozím zrušujícím rozsudku, čímž zatížil řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí. Zároveň jsou jeho závěry o tom, že na základě dosud zjištěného skutkového stavu nebylo možno ve věci rozhodnout, nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Dále závěr žalovaného o tom, že nebylo možno zjistit místo pobytu žalobce, nemá oporu ve spise. Nelze totiž vycházet pouze ze zjištění učiněných v rámci pobytové kontroly, podle nichž žalobce nebyl zastížen v místě hlášeného pobytu a na zvonku ani domovní schránce není uvedeno jeho jméno.

II. Obsah kasační stížnosti

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost.

[4] Stěžovatel namítá, že krajský soud postupoval nezákonně, jestliže se nevypořádal s jeho návrhem na zastavení řízení podle § 33 písm. b) zákona o azylu. Soud nevycházel z obsahu spisu, nerespektoval zjištěný skutkový stav o neznámém pobytu žalobce a v rozporu s ustálenou judikaturou neučinil žádné kroky k ověření místa pobytu žalobce. Stěžovatel k tomu odkázal na usnesení NSS z 5. 5. 2016, čj. 9 Azs 35/2016-43 (pozn. NSS: stěžovatelem nesprávně uveden „rozsudek NSS č.j. 9 Azs 34/2016“). Stěžovatel již ve vyjádření k žalobě odkázal na rozsudek NSS ze 4. 9. 2008, čj. 3 Azs 40/2008-67, a soud měl proto přednostně povinnost provést úkony za účelem ověření místa pobytu žalobce, a v případě nemožnosti zjištění místa pobytu měl řízení o žalobě zastavit.

[5] Stěžovatel nesouhlasí ani se samotným posouzením merita věci. Uvedl, že v návaznosti na zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu chtěl opětovně posoudit žádost žalobce a předvolat ho k doplňujícímu pohovoru. Pro jeho nedosažitelnost a neznámý pobyt nebylo možné ověřit důvody jeho žádosti, a byla proto splněna i druhá z podmínek pro zastavení řízení, neboť na základě dosud zjištěného stavu věci nebylo možné rozhodnout. Stěžovatel v rozhodnutí nastínil,

pokračování

z jakého důvodu nebylo možné rozhodnout a proč bylo nutno provést pohovor. Závěr krajského soudu, že se žalovaný neřídil závazným právním názorem vysloveným v předchozím zrušujícím rozsudku, nemá žádný zákonný důvod, jelikož stěžovatel ve věci nerozhodoval meritorně. Dále závěr soudu, podle něhož stěžovatelovo tvrzení o nemožnosti zjistit místo pobytu žalobce nemá oporu ve spise, je nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů, neboť stěžovatel místo pobytu ověřoval nejen pobytovou kontrolou, ale i v dostupných azylových evidencích, a dále hlavně přímo u zmocněnce žalobce, který stěžovateli místo pobytu žalobce nesdělil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[6] Vzhledem k tomu, že projednávaná věc je věcí mezinárodní ochrany, Nejvyšší správní soud se v souladu s § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, odmítl by ji jako nepřijatelnou. Pro vymezení institutu nepřijatelnosti a jeho dopadů do soudního řízení správního odkazuje na své usnesení z 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž neurčitý právní pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“ vyložil. O přijatelnou kasační stížnost se dle citovaného usnesení může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost je přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu je shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[7] Nejvyšší správní soud shledal zásadní pochybení krajského soudu; kasační stížnost je proto přijatelná.

[8] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval argumentací stěžovatele, podle které měl krajský soud přednostně řízení zastavit a neměl žalobu věcně projednat, neboť byly dány podmínky podle § 33 písm. b) zákona o azylu.

[9] Podle § 33 písm. b) zákona o azylu soud řízení zastaví, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

[10] Nejvyšší správní soud k citovanému ustanovení již uvedl, že jeho smyslem je „umožnit soudům nezabývat se meritorně žalobami ve věci azylu těch žalobců, kteří již zmizeli ze zorného pole orgánů české veřejné moci, tzn. žalobců, o nichž by již bylo nadbytečné rozhodovat, neboť již pravděpodobně nejsou v dosahu jurisdikce ČR“ (srov. rozsudek z 25. 2. 2004, čj. 2 Azs 16/2004-45).

[11] V rozsudku ze 4. 9. 2008, čj. 3 Azs 40/2008-67, Nejvyšší správní soud dodal, že dikce citovaného ustanovení zákona o azylu neposkytuje možnost volby procesního postupu v případě naplnění některé z podmínek stanovených tímto ustanovením. Naopak soud má v takové situaci řízení zastavit. Tento závěr vyslovil Nejvyšší správní soud také v rozsudcích z 29. 4. 2009, čj. 4 Azs 2/2009-33, nebo z 21. 8. 2009,

čj. 1 Azs 38/2009-48, bod 11, v němž uvedl, že ustálená judikatura Nejvyššího správního soudu vychází z předpokladu, že „*nastoupení některého z důvodů podle § 33 zákona o azylu vylučuje, aby soud ve věci meritorně rozhodoval; taková procesní situace má mít obligatorní procesní vyústění v podobě zastavení řízení.*“

[12] Jak je patrné ze shora uvedeného, citované ustanovení má za cíl zjednodušit postup soudu v řízení o žádosti o mezinárodní ochranu cizince v případech, kdy cizinec není pro soud dosažitelný. Taková situace je totiž pro soud značně obtížná, neboť cizinci není možné doručovat (není znám jeho pobyt), a není tedy možné ani např. objasnit pravdivost jeho tvrzení, vyjasnit rozpory mezi výpovědí účastníka a novými tvrzeními v žalobě či kasační stížnosti, není možno požadovat vyjasnění žalobních či kasačních bodů, a zároveň jeho „zmizení“ není ani důvodem pro zamítnutí či odmítnutí žaloby. Smyslem citovaného ustanovení je tedy umožnit soudům vést efektivně řízení a pokračovat v něm za situace, kdy by z důvodu „zmizení“ cizince bylo jinak řízení „zablokováno“ (srov. rozsudky NSS z 13. 2. 2020, čj. 1 Azs 482/2019-27, bod 22, nebo z 2. 9. 2021, 9 Azs 108/2021-44, bod 14).

[13] Stěžovatel v nyní projednávané věci zjistil, že platnost průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany (žalobce) skončila 27. 8. 2020. Pojal podezření, že se žalobce na nahlášeném místě pobytu již nevyskytuje. Při pobytové kontrole 29. 1. 2021 a 31. 1. 2021 nebyl žalobce na místě hlášeného pobytu zastižěn a poštovní schránka nebyla označena jeho jménem. Od osoby bydlící ve stejném bytovém domě bylo zjištěno, že čínští státní příslušníci obývali v domě dva byty, ale všichni se minulý týden odstěhovali. Stěžovatel proto zjišťoval místo pobytu žalobce prostřednictvím jeho zástupce, který však žádné nesdělil. Stěžovatel rovněž ve vyjádření k žalobě uvedl, že žalobce sám od okamžiku podání žaloby nesdělil aktuální adresu svého pobytu a nepožádal ani o prodloužení průkazu žadatele o azyl.

[14] Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti ověřoval místo aktuálního pobytu žalobce. Předně je třeba uvést, že zásilka s informací o probíhajícím řízení a se zněním kasační stížnosti, kterou Nejvyšší správní soud zaslal žalobci 14. 6. 2021 na jeho poslední hlášenou adresu H. X, X O., se vrátila soudu jako nedoručená s tím, že žalobce zde nemá schránku. Soud zjistil, že tato adresa je k 5. 10. 2021 posledním hlášeným místem pobytu žalobce v elektronické evidenci žadatelů o mezinárodní ochranu. Soud dále vyzval Ředitelství cizinecké policie a Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s., která žalobce zastupovala v řízení před krajským soudem, aby sdělily žalobcovo aktuální místo pobytu. Ředitelství cizinecké policie v odpovědi z 12. 10. 2021 sdělilo výše uvedenou poslední hlášenou adresu žalobce. Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s., na žádost soudu ve lhůtě nereagovala. Soud 3. 11. 2021 zaslal žalobci na poslední hlášenou adresu výzvu k potvrzení aktuálního místa pobytu, kterou se 4. 11. 2021 dle údaje uvedeného na doručence podařilo vhodit do schránky. S ohledem na tyto skutečnosti soud požádal Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje o provedení pobytové kontroly na adrese H. X, X O. V rámci místního šetření na této adrese 13. 12. 2021 policie zjistila, že jméno žalobce se nenacházelo na žádném ze zvonků ani schránek. Majitel jednoho z bytů sdělil, že v jeho bytě do 15. 1. 2021 bydleli muži státní příslušnosti Číny, kteří se měli přestěhovat na adresu D. M. X, X Č. Dne 16. 12. 2021 byla i na této adrese provedena pobytová kontrola, při které bylo hovořeno se dvěma státními příslušníky Číny, pány

pokračování

Y. L. a Q. C., kteří tam bydlí. Ti uvedli, že ještě v lednu roku 2021 bydleli na adrese H. X, X O., ale osoba se jménem žalobce s nimi nebydlela. Po zhlédnutí fotografie žalobce oba shodně uvedli, že ho potkali před čtyřmi lety v pobytovém středisku v Kostelci nad Orlicí a od této doby s ním neměli žádný kontakt.

[15] Jiná než výše uvedená adresa místa pobytu žalobce není Nejvyššímu správnímu soudu známa a nebyla zjištěna ani ve správním řízení, ani v řízení před krajským soudem. Soud má proto za to, že žalobce již v řízení před správním orgánem i následně v řízení před krajským i Nejvyšším správním soudem „zmizel ze zorného pole“ orgánů veřejné moci.

[16] S ohledem na skutečnost, že z ustálené judikatury plyne povinnost soudu v případě splnění podmínek podle § 33 zákona o azylu řízení zastavit, měl krajský soud nejprve ověřit, zda je žalobce pro účely řízení o žalobě dosažitelný, tedy zda je možné zjistit místo jeho pobytu. Krajský soud však tímto způsobem nepostupoval, ale věc meritorně projednal. Jak je uvedeno výše, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že naplnění některého z důvodů podle § 33 zákona o azylu vylučuje, aby soud věc meritorně projednal, ale naopak soud zavazuje, aby rozhodl tak, že řízení zastaví. Soudu tedy není ponechána možnost volby.

[17] Nejvyšší správní soud pro úplnost připomíná, že v nynější věci nebylo namíste řízení o kasační stížnosti zastavit, a to i přes to, že pobyt žalobce zůstává neznámý. Nejvyšší správní soud v rozsudku z 27. 10. 2010, čj. 8 Azs 11/2010-58, č. 2509/2012 Sb. NSS, uvedl, že při řízení konaném před tímto soudem je třeba pro účely aplikace § 33 zákona o azylu rozlišovat mezi řízením o kasační stížnosti, které inicioval žalobce, a řízením vyvolaným žalovaným. V případě, kdy kasační stížnost podal žalobce, jehož pobyt se stal následně neznámým, Nejvyšší správní soud nemá důvodu v řízení pokračovat, a proto řízení o kasační stížnosti zastaví. Nebylo by však žádoucí zastavit řízení o kasační stížnosti žalovaného. Konstatoval, že „[z]a situace, kdy by Nejvyšší správní soud zastavil řízení o kasační stížnosti žalovaného, věc by se opětovně dostala do fáze správního řízení (neboť zde neexistuje meritorní správní rozhodnutí), ve kterém by stěžovatel – správní orgán musel respektovat závazný právní názor krajského soudu, se kterým nesouhlasí a který řádným způsobem zpochybnil prostřednictvím opravného prostředku, a sice kasační stížnosti.“ S ohledem na tento dříve vyjádřený názor proto Nejvyšší správní soud rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku.

[18] S ohledem na uvedené se Nejvyšší správní soud nezabýval dalšími námitkami stěžovatele týkajícími se samotného naplnění podmínek pro zastavení řízení před správním orgánem podle § 25 písm. j) zákona o azylu.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. Současně řízení o žalobě zastavil, neboť pro tento postup byly dány důvody již v řízení před krajským soudem (§ 110 odst. 1 věta první za středníkem s. ř. s.).

[20] V případě, že Nejvyšší správní soud zruší rozsudek krajského soudu a současně rozhodne o zastavení řízení o žalobě, je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti také o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Náklady řízení o žalobě a náklady řízení o kasační stížnosti tvoří v takovém případě jeden celek a Nejvyšší správní soud rozhodne o jejich náhradě jediným výrokem vycházejícím z § 60 s. ř. s. (srov. rozsudek NSS z 19. 11. 2008, čj. 1 As 61/2008-98). V daném případě bylo o náhradě nákladů soudního řízení rozhodnuto podle § 60 odst. 3 s. ř. s. (ve spojení s § 120 s. ř. s.), podle kterého nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, byla-li žaloba odmítnuta nebo řízení zastaveno.

[21] Nejvyšší správní soud usnesením z 2. 2. 2022, čj. 8 Azs 175/2021, ustanovil pro řízení o podané kasační stížnosti žalobci jako osobě, jejíž pobyt není znám, opatrovnici Mgr. Lenku Kotulkovou, advokátku se sídlem Kopečná 241/20, Brno. Hotové výdaje a odměnu za zastupování platí v takovém případě stát (§ 140 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve spojení s § 64 a 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přiznal opatrovnici odměnu za jeden úkon právní služby spočívající v převzetí zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bod 5 téže vyhlášky], k čemuž náleží náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 téže vyhlášky). Celkem tedy odměna ustanovené opatrovnice činí částku 3 400 Kč, jež jí bude vyplacena do 1 měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 17. února 2022

Jitka Zavřelová
předsedkyně senátu